

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Ba, ngày 28/04/2026.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 414: Từ bi là gốc, phương tiện là cửa

Từ bi là gốc, phương tiện là cửa nghĩa là từ nền tảng tâm từ bi, chúng ta khai phương tiện giúp ích chúng sanh. Nhất định phải là tâm từ bi tức là tâm vô tư vô cầu. Người thế gian dụng tâm là tâm yêu thương tức là ái tâm. Tâm này có chấp trước, có phân biệt. Còn tâm từ bi nơi nhà Phật không có phân biệt, chấp trước. Thích Ca Mâu Ni Phật và tất cả chư Phật đều là vô duyên đại từ – lòng từ bi không có lý do, không có điều kiện nhưng hễ khi nào chúng sanh cần thì các Ngài đều có mặt.

Nếu chúng ta ở trong Địa Ngục mà căn cơ của chúng ta đã chín muồi, đủ để được độ thì các Ngài vẫn đến. Hòa Thượng từng sách tân rằng: Đừng bao giờ nghĩ chúng ta chỉ cô độc một mình, Phật Bồ Tát đều đang dõi theo chúng ta. Nếu cần được giúp đỡ thì các Ngài liền sẽ xuất hiện. Giữa biển đời mệnh mông này, chúng ta không bao giờ cô độc bởi các Ngài luôn quán sát chúng ta. Khi đủ duyên các Ngài liền sẽ xuất hiện.

Đó là Phật Bồ Tát còn chúng ta thì sao? Chúng ta có đề khởi được tâm Phật, tâm chánh giác của mình hay không? Việc này mới là điều quan trọng. A Di Đà Phật ở Tây Phương Cực Lạc đã phát nguyện tiếp dẫn chúng sanh ở 10 phương thế giới, do đó, việc tiếp nhận là việc của Phật, còn chúng ta tu hành có đủ điều kiện vãng sanh hay không mới là điều đáng phải lưu tâm. Khi đủ điều kiện thì Phật A Di Đà và thánh chúng sẽ hiện tiền tiếp dẫn cho dù chúng ta ở bất cứ nơi đâu. Chúng ta hiểu được đạo lý này rồi thì như Hòa Thượng nói tâm chúng ta luôn an trong đạo, luôn giữ được chánh niệm, luôn giữ được niềm tin.

Phật Bồ Tát 10 phương đều đồng một nguyện độ chúng sanh nhưng chúng ta có đủ điều kiện được tiếp độ hay không? Do đó, việc chính của chúng ta là khai mở được tâm mình để có thể tiếp nhận giáo huấn của Phật Bồ Tát. Hòa Thượng nói một câu đáng để cho chúng ta phản tỉnh: “*Ta không chờ để được cứu rồi mà chính mình phải đi ban phước*”. Đạo lý phương pháp Phật đã dạy rồi nên chúng

ta không cần ngồi đó để chờ được cứu rồi. Ngài cũng nói đồ cứu trợ chắc chắn sẽ không nhiều, vậy thì tại sao mình không tự nỗ lực làm ra. Chúng ta chính mình phải là người đi tạo phước, ban phước. Năng lực của tất cả chúng sanh đều có để làm mọi việc, tuy nhiên, năng lực đó không thể xuất hiện. Vậy chúng ta phải làm cho năng lực đó xuất hiện.

Nhiều người trước đây cứ nghĩ rằng mình chẳng làm được gì nhưng sau một thời gian chuyên cần lao động và học tập thì năng lực tự tánh xuất hiện, họ đã làm được rất nhiều việc lợi ích cho chúng sanh. Đó chính là họ đã ban phước cho chúng sanh. Một bà bán rau ở Đài Loan thậm chí còn có thể trở thành người có sức quyền góp tiền từ thiện nổi tiếng trên thế giới. Một bà cụ thấp nhỏ, tên là Hứa Triết, có thể giúp ích được rất nhiều người. Điểm quan trọng trong nền tảng tâm của mỗi người chính là sự từ bi. Mỗi chúng ta có thể xây dựng được tâm từ bi thì tâm ấy sẽ khai mở mọi phương tiện, mọi cách thức, mọi năng lực để tiếp cận và giúp ích chúng sanh.

Hòa Thượng nói: ***“Có người hỏi rằng Phật giáo là gì? Có rất nhiều cách trả lời nhưng câu trả lời thỏa đáng là Phật giáo lấy từ bi làm gốc, lấy phương tiện làm cửa”***. Chúng ta hãy kiểm điểm một ngày, chúng ta sẽ biết mình dùng bao nhiêu thời gian giúp ích chúng sanh và bao nhiêu thời gian cho riêng mình; bao nhiêu thời gian dụng tâm từ bi, bao nhiêu thời gian dụng tâm ích kỷ. Một ngày chúng ta chỉ cần niệm Phật ba buổi thì chúng ta sẽ không còn nhiều chuyện.

Mấy hôm nay, chúng ta có một đồng tu cần được trợ niệm. Các huynh đệ đang cực lực trợ giúp. Hôm qua, tôi đã mở lại zoom niệm Phật để các đồng tu ở các nơi niệm Phật hỗ trợ tạo nên mảng từ trường niệm Phật. Sáng từ 8-10 giờ, chiều từ 14-16 giờ, tối từ 19g30 đến 20g30. Rõ ràng là không phải chúng ta đang hộ niệm cho chị ấy mà chính chị ấy đang hộ niệm cho chúng ta. Có người tham gia đầy đủ cả ba ca, nhưng có người chỉ tham gia khi sắp xếp được công việc. Chị ấy niệm đủ cả ba thời, niệm không hề sai nhịp và luôn giữ tâm lễ tiết, lễ kính. Hết kết thúc thời khóa niệm là chị ấy đều ngồi dậy để tri ân mọi người. Trên cơ thể của chị, ung thư đã di căn từ lâu nhưng chị chưa từng tỏ vẻ đau nhức, chưa từng rên rĩ. Vì sao được như vậy? Chính nhờ câu ***“A Di Đà Phật”*** và tâm luôn nghĩ vì người khác. Ngoài chánh niệm niệm Phật thì hề khởi ý niệm là chị chỉ nghĩ đến

sự trường tồn của Phật pháp và phát huy văn hóa truyền thống. Đó chính là tâm từ bi.

Nhiều năm qua tôi để ý, chị không hề có một chút ảo danh ảo vọng, luôn giữ lễ tiết, đều là tâm thương yêu, không có tâm tổn hại chúng sanh dù là con kiến. Trong vòng sinh tử này, quá khứ chúng ta không thấy nhưng ngay hiện tại này, chị luôn giữ lễ. Đối với chúng sanh dù là kiến nhỏ cũng rất cần trọng. Đây chính là tâm từ bi.

Người học Phật mà không dựng tâm từ bi thì chính là tu theo Ma đạo. Từ quán sát tâm từ bi, chúng ta có thể biết rõ đâu là Ma, đâu là Phật. Ma thì không có tâm từ bi. Khi tâm từ bi được xây dựng thì mọi việc làm của chúng ta sẽ luôn nghĩ đến người, luôn nghĩ đến chúng sanh, luôn sợ mình làm thương tổn chúng sanh. Cách đây gần 20 năm, có ba người học trò, họ là người tu, đến thăm tôi, họ dựng ba chiếc xe gắn máy ngang trước sân, chẳng ai đi ra, đi vào được. Lúc ấy, có nói chuyện đến tâm từ bi, tôi nói với họ rằng ngay đến việc tưởng chừng nhỏ như dựng xe nhưng lại không hề nhỏ. Chúng ta dựng xe có tâm từ bi hay không? Nếu dựng như họ thì đã thể hiện sự vô tâm. Từ đây, chúng ta quán sát xem có bao nhiêu việc trong một ngày chúng ta đều vô tâm.

Hòa Thượng nói: ***“Tâm từ bi chính là ái tâm – tâm yêu thương. Vì sao Phật giáo gọi là tâm từ bi mà không gọi là tâm yêu thương? Vì sợ người thế gian không phân biệt được rõ ràng, hỗn tạp xen lẫn giữa tâm từ bi và tình chấp. Trong chữ “ái” thường có tình, tình chính là mê, là yêu thương mù quáng. Cho nên, nhà Phật không gọi là yêu, mà gọi là từ bi. Yêu là một thứ tình chấp, là mê và nó sẽ dẫn dắt người ta đến chỗ sai lầm. Phật đổi danh từ thành từ bi, từ bi chính là tình yêu có lý trí, dựa trên trí tuệ.”***

Yêu thương mù quáng thì sẽ có phân biệt, chấp trước từ đó không thể có bình đẳng yêu thương, chỉ là yêu thương thiên lệch, thiên vị. Trong chữ “Từ bi”, “Từ” là ban lành, “bi” là cứu khổ nên người được tiếp nhận tâm từ bi phải là người được cứu giúp nghĩa là họ phải trở nên tốt hơn. Từ một chúng sanh đầy tội lỗi họ trở thành một người tốt hơn, lương thiện hơn. Từ bi thì giúp người ta tốt hơn còn yêu thì toàn là khổ đau ở thế gian. Yêu lắm nhưng cuối cùng lại mắng nhau, lại hại nhau. Đây không phải là từ bi.

Trong tâm từ bi của nhà Phật, cả người phát ra sự yêu thương và người được yêu thương đều tốt đẹp, không có khổ. Nói cách khác, Phật Bồ Tát vẫn an vui tự tại và chúng sanh tiếp nhận từ bi của Phật thì đều được hạnh phúc, an vui. Thân tự tại, tâm thì an vui giải thoát. Ngược lại, nếu chúng ta tiếp nhận tình yêu của ai đó thì chúng ta sẽ bị áp lực trùng trùng. Từ bi là một loại tình yêu nhưng dựa trên lý trí và trí tuệ. Tình yêu mà dựa trên lý trí và trí tuệ thì gọi là từ bi, đều không có khổ, đều an vui giải thoát. Tình yêu mà tình chấp, mà hưởng thụ, mà chiếm hữu, khổng chế thì rõ ràng là đôi bên đều đau khổ.

Nếu chúng ta chỉ dừng lại ở chữ yêu thì không có khổ nhưng nếu chúng ta yêu và đòi hỏi đối phương phải thế này, thế khác thì chúng ta đã rơi vào phân biệt, chấp trước, do đó chúng ta sẽ khổ đau. Phật Bồ Tát thì không như vậy! Các Ngài yêu thương, cứu giúp chúng sanh vô điều kiện. Chỉ cần chúng sanh chịu tiếp nhận, chịu nghe lời, các Ngài sẽ giải bày cặn kẽ nhưng nếu tâm họ thay đổi, quay ngược lại không tiếp nhận nữa thì các Ngài vẫn yêu thương chúng sanh như bình thường.

Còn chúng ta thì sẽ không vui vẻ, sẽ tức giận, sẽ trách chúng sanh quay xe. Vì sao trách cứ như vậy? Vì chúng ta có tình chấp. Chúng ta không biết rằng nếu họ không đủ sức tiếp nhận thì thứ trước đó họ đã được tiếp nhận sẽ vẫn còn bảo lưu hay nói cách khác căn lành đã được trồng sâu trong tàng thức, trong A Lại Da Thức. Đến khi nào trong vòng sinh tử vô tận này, họ muốn tiếp nhận thì họ sẽ được nghe lại những thứ đã được nghe, do đó, họ rất vui thích. Phật Bồ Tát thấy điều này nên không phiền não. Đây là sự từ bi của Phật. Chúng ta thì không có từ bi. Chúng ta tình chấp nên phiền não. Mọi hành động việc làm của chúng ta đều vì phân biệt vọng tưởng chấp trước mà làm, đem lại khổ đau cho chính mình và đối phương. Xét kỹ thì tất cả trở thành oan gia đối đầu, khổ đau sẽ tận cùng.

Hòa Thượng nói: ***“Trong từ bi tuyệt đối không có cảm tình, vì cảm tình là phiền não. Trong từ bi lấy trí tuệ làm gốc còn tình yêu thế gian thì lấy tình làm gốc.”*** Cho nên thế gian mãi là khổ, mãi là oan gia đối đầu. Phật Bồ Tát từ bi vô điều kiện, không làm oan gia của chúng sanh. Chúng sanh luôn lấy tình để yêu thương, còn Phật Bồ Tát thì lấy trí tuệ để yêu thương. Do đó, các Ngài không phiền não còn chúng sanh thì phiền não. Mọi việc làm của Phật Bồ Tát đều phù hợp đạo lý, phù hợp nhân quả. Chúng ta quán sát thì thấy người có tâm từ bi luôn

e ngại làm những việc phương hại chúng sanh, tổn hại đến mọi người. Người làm việc tùy tiện, tổn hại chúng sanh nhỏ bé, gây trở ngại cho người khác một cách không bận tâm, thì người này không phải là người tu nơi cửa Phật.

Có người sẵn sàng vì lợi cá nhân mà làm tổn hại gia đình người khác. Đây là Ma. Cho nên Hòa Thượng nói thẳng thắn rằng: “*Phật pháp chân chính là không nhắc đến tiền*”. Câu nói này vẫn tắt, nhưng đầy đạo lý, song vẫn khiến nhiều người hiểu lầm. Ma đạo luôn muốn tiền của chúng ta, chỉ cứ vùi vỉnh một lần, hai lần, rồi ba lần mà không cần biết tiền ở đâu ra. Đây không phải là tâm từ bi. Tâm từ bi nơi Phật đạo thì không như vậy, luôn là nghĩ cho chúng sanh, xem chúng sanh có được an vui, hạnh phúc không? Giúp đỡ chúng sanh tốt nhất theo khả năng của mình. Làm gì có chuyện gom góp, lấy cái mà chính chúng sanh còn không có.

Cũng vậy, nếu Cha Mẹ biết con mình khổ mà vẫn đòi tiền, đòi ăn uống, đòi hưởng thụ, vậy thì Cha Mẹ như vậy không phải yêu thương con cái. Cha Mẹ yêu thương con phải hiểu rằng những vật dụng con mang về cho mình từ đâu mà ra, từ đồng tiền vay mượn hay lừa gạt người mà ra. Cha Mẹ biết được sẽ không vui, sẽ cản trở, sẽ cự tuyệt, không để con bất chấp làm mọi việc để báo hiếu như thế. Cho nên nếu chúng ta nghe câu nói đầy đạo lý của Hòa Thượng một cách hời hợt: “*Phật pháp chân chính là không nhắc đến tiền*” thì chúng ta sẽ hiểu sai. Y Kinh giảng nghĩa tam thể Phật oan.

Lời nói của Hòa Thượng rất sâu sắc, chứa đựng tâm từ bi vô hạn của Ngài. Người tu học Phật pháp chân chính luôn phải làm lợi ích chúng sanh, luôn phải giúp đỡ chúng sanh, không hướng đến họ mà yêu cầu, mà vùi vỉnh lấy tiền. Những việc họ làm đều là tùy họ, tự động, tự phát. Họ thấy điều gì cần lợi ích chúng sanh thì họ cùng chúng ta chung tay. Bài học hôm nay, Hòa Thượng căn dặn chúng ta lấy từ bi làm nền tảng của tâm, lấy phương tiện để thiện đãi với chúng sanh. Chúng ta dùng mọi phương tiện để tạo thiện cảm, làm mọi việc chúng sanh cần để tạo niềm tin với chúng sanh. Họ thích rau sạch, đậu phụ sạch thì chúng ta tặng rau đậu cho họ. Họ thích nghe Phật pháp hay chuẩn mực Thánh Hiền thì chúng ta chia sẻ Phật pháp và giáo huấn Thánh Hiền cho họ. Khi họ có thiện cảm và niềm tin thì những lời nói và việc làm của chúng ta sẽ có ảnh hưởng lớn đến họ. Chúng ta không bảo họ làm, họ cũng sẽ tự làm. Ví dụ như việc tổ chức các trại

hè yêu thương, chúng ta không phải kêu gọi năn nỉ ai mà mọi người tự động thấy việc cần làm nên đã góp một phần sức lực, tài lực cho việc chung ấy./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!